Trešdiena, 2019. gada 13. marta

IETEIKUMI

EIROPAS PARLAMENTS

P8_TA(2019)0172

ES īpašo pārstāvju darbības joma un pilnvaras

Eiropas Parlamenta 2019. gada 13. marta ieteikums par Eiropas Parlamenta ieteikumu Padomei, Komisijai un Komisijas priekšsēdētāja vietniecei / Savienības augstajai pārstāvei ārlietās un drošības politikas jautājumos par ES īpašo pārstāvju darbības jomu un pilnvarām (2018/2116(INI))

(2021/C 23/23)

Eiropas Parlaments,

— ņemot vērā Līguma par Eiropas Savienību 2., 3., 6., 21., 33. un 36. pantu,

— ņemot vēra Padomes 2010. gada 26. jūlija lēmumu, ar ko nosaka Eiropas Ārējās darbības dienesta organizatorisko struktūru un darbību ([1]),

— ņemot vērā Komisijas priekšsēdētāja vietnieces / Savienības augstās pārstāves ārlietās un drošības politikas jautājumos (PV/AP) deklarāciju par politisko atbildību ([2]),

— ņemot vērā Eiropas Savienības augstās pārstāves ārpolitikas un drošības politikas jautājumos gada ziņojumus Eiropas Parlamentam par kopējās ārpolitikas un drošības politikas īstenošanu,

— ņemot vērā ES gada ziņojumus par cilvēktiesībām un demokrātiju pasaulē,

— ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 20. novembra Iestāžu nolīgumu par Eiropas Parlamenta piekļuvi Padomes slepenajai informācijai drošības un aizsardzības politikas jomā,

— ņemot vērā 2007. gada 9. jūlija Pamatnostādnes par ES īpašo pārstāvju iecelšanu amatā, pilnvarām un finansēšanu un Padomes 2014. gada 11. marta piezīmi Nr. 7510/14,

— ņemot vērā 2010. gada 8. jūlija rezolūciju par priekšlikumu Padomes lēmumam, ar ko nosaka Eiropas Ārējās darbības dienesta organizatorisko struktūru un darbību ([3]),

— ņemot vērā Globālo Eiropas Savienības ārpolitikas un drošības politikas stratēģiju, ko PV/AP iesniedza 2016. gada 28. jūnijā, un turpmākos īstenošanas ziņojumus,

— ņemot vērā Padomes 2013. gadā pieņemtās ES pamatnostādnes lesbiešu, geju, biseksuāļu, transpersonu un interseksuāļu (LGBTI) visu cilvēktiesību veicināšanai un aizsardzībai,

([1]) OV L 201, 3.8.2010., 30. lpp.
([2]) OV C 210, 3.8.2010., 1. lpp.
([3]) OV C 351 E, 2.12.2011., 454. lpp.

— ņemot vērā Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas (EDSO) 1975. gada Helsinku Nobeiguma aktu un visus tā principus, kuri ir Eiropas un plašākas reģionālās drošības kārtības stūrakmens,

— ņemot vērā rezolūcijas par Eiropas Savienības augstās pārstāves ārpolitikas un drošības politikas jautājumos gada ziņojumiem Eiropas Parlamentam par kopējās ārpolitikas un drošības politikas īstenošanu;

— ņemot vērā rezolūcijas par ES gada ziņojumiem par cilvēktiesībām un demokrātiju pasaulē,

— ņemot vērā Eiropas Parlamenta 2017. gada 15. novembra ieteikumu Padomei, Komisijai un EĀDD par Austrumu partnerību, gatavojoties 2017. gada novembra samitam ([1]),

— ņemot vērā 2017. gada 4. jūlija rezolūciju par cilvēktiesību pārkāpumu novēršanu saistībā ar kara noziegumiem un noziegumiem pret cilvēci, tostarp genocīdu ([2]),

— ņemot vērā rezolūcijas par Ukrainu, kurās prasīts iecelt ES īpašo pārstāvi (ESĪP) Krimas un Donbasa reģionā,

— ņemot vērā 2012. gada 13. jūnija ieteikumu Padomei par ES īpašo pārstāvi cilvēktiesību jautājumos ([3]),

— ņemot vērā Reglamenta 110. un 113. pantu,

— ņemot vērā Ārlietu komitejas ziņojumu (A8-0171/2019),

A. tā kā ES ir apņēmības pilna kļūt par spēcīgāku pasaules mēroga dalībnieci ne tikai ekonomiskā, bet arī politiskā ziņā, cenšoties ar savu darbību un politikas nostādnēm veicināt starptautiskā miera un drošības, un uz noteikumiem balstītas pasaules kārtības saglabāšanu;

B. tā kā ES īpašos pārstāvjus (ESĪP) ieceļ Padome pēc PV/AP priekšlikuma, uzticot viņiem pilnvaras veicināt noteiktu mērķu sasniegšanu konkrētās tematiskās vai ģeogrāfiskās politikas vai drošības jomās; tā kā viņi ir bijuši vērtīgi un elastīgi ES diplomātijas īstenošanā, jo ar visu dalībvalstu atbalstu var iemiesot un pārstāvēt ES svarīgās vietās un situācijās; tā kā ESĪP pilnvaru elastīgums nodrošina to, ka viņi ir operatīvs instruments, kuru var ātri izmantot gadījumos, kad rodas bažas saistībā ar konkrētām valstīm vai konkrētiem tematiem;

C. tā kā saistībā ar to, ka ESĪP bieži vien atrodas uz vietas, viņi ir priviliģētā pozīcijā, lai sāktu dialogu ar pilsonisko sabiedrību un vietējiem dalībniekiem, kā arī izpētītu vietējos apstākļus; tā kā šī nepastarpinātā pieredze viņiem rada iespēju sniegt konstruktīvu ieguldījumu politikas nostādņu un stratēģiju izstrādē;

D. tā kā šobrīd darbojas pieci reģionālie ESĪP (attiecībā uz Āfrikas raga reģionu, Sāhelu, Vidusāziju, Tuvo Austrumu miera procesu, kā arī Dienvidkaukāzu un krīzes situāciju Gruzijā), divi attiecībām ar konkrētām valstīm iecelti ESĪP (Kosova un Bosnija un Hercegovina) un viens tematiskais ESĪP, kas atbildīgs par cilvēktiesībām;

E. tā kā pašlaik tikai divi ESĪP ir sievietes;

([1]) OV C 356, 4.10.2018., 130. lpp.
([2]) OV C 334, 19.9.2018., 69. lpp.
([3]) OV C 332 E, 15.11.2013., 114. lpp.

F. tā kā ES delegācijas vadītāja amata izpildes uzticēšana ESĪP, kuri ir iecelti attiecībām ar konkrētām valstīm, ir veicinājusi ES ārējās klātbūtnes saskaņotību un efektivitāti; tā kā, ņemot vērā ES delegāciju lomas pastiprināšanos atbilstīgi Lisabonas līgumam, ar kuru ES delegācijām tiek uzticēta atbildība par visu ES darbību, tostarp KĀDP nostādņu, koordināciju uz vietas, turpmākai ESĪP iecelšanai attiecībām ar konkrētām valstīm jānotiek saskaņā ar ES ārējās darbības stratēģijām;

G. tā kā ir citas prioritāras jomas un prioritāri risināmi konflikti, tostarp ES tiešā tuvumā, kuriem ir nepieciešama īpaša uzmanība, lielāka iesaiste un ES pamanāmība, piemēram, Krievijas agresija Ukrainā un nelikumīgā Krimas okupācija;

H. tā kā ESĪP ir apliecinājuši savu lietderību, jo īpaši risinot augsta līmeņa politiskos dialogus, un spēju piekļūt augsta līmeņa partneriem ārkārtīgi sensitīvos politiskajos apstākļos;

I. tā kā ESĪP darbību finansē no KĀDP budžeta un Parlaments ir viens no lēmuma pieņēmējiem šajā jautājumā un tā kā par budžeta izpildi ESĪP ir atbildīgi Komisijai;

J. tā kā PV/AP ir apņēmusies reaģēt pozitīvi uz Eiropas Parlamenta pieprasījumiem uzklausīt jaunieceltos ESĪP, pirms viņi sāk pildīt amata pienākumus, un veicināt to, ka ESĪP regulāri sniedz informatīvus ziņojumus Parlamentam;

K. tā kā ESĪP izraugās no to personu vidus, kas iepriekš ir ieņēmušas augsta līmeņa diplomātisko vai politisko amatu savā valstī vai starptautiskās organizācijās; tā kā šīm personām tiek atvēlēts ievērojams elastīgums un rīcības brīvība ESĪP pilnvaru izpildē, kas var veicināt noteikto mērķu sasniegšanu, stratēģiju īstenošanu un pievienotās vērtības radīšanu Eiropas Savienībai;

L. tā kā ESĪP galvenais uzdevums ir veicināt ES ārējās darbības un pārstāvības vienotību, saskaņotību, konsekvenci un efektivitāti; tā kā ESĪP apliecina ES ieinteresētību attiecīgajā valstī, reģionā vai tematiskajā jautājumā, stiprina ES pamanāmību un veicina attiecīgās ES stratēģijas vai politikas īstenošanu attiecībā uz valsti, reģionu vai tematisko jautājumu, kas ietilpst ESĪP pilnvaru jomā,

1. iesaka Padomei, Komisijai un Komisijas priekšsēdētāja vietniecei / Savienības augstajai pārstāvei ārlietās un drošības politikas jautājumos:

a) iesniegt stratēģisku pārdomu dokumentu par ESĪP lietderību, nozīmi, pilnvarojumu un ieguldījumu ES globālās stratēģijas īstenošanā;

b) nodrošināt to, ka ESĪP tiek iecelti tikai tad, ja tam ir skaidra pievienotā vērtība, t. i., ja viņu pienākumus nespēj efektīvi pildīt jau pastāvošas EĀDD struktūras, tostarp ES delegācijas, vai Komisijas struktūras;

c) nodrošināt arī to, ka ESĪP tiek galvenokārt izmantoti, lai pastiprinātu ES centienus konfliktu novēršanā un atrisināšanā un ES stratēģiju īstenošanā, jo īpaši veicot mediāciju un veicinot dialogu, un veicinātu ES politikas mērķu sasniegšanu konkrētās ārējo attiecību tematiskajās jomās, ievērojot starptautiskās tiesības;

d) izvairīties no ESĪP skaita palielināšanas un viņu pilnvarojuma sadrumstalošanas, kas varētu radīt pārklāšanos ar citām ES iestādēm un paaugstinātas koordinācijas izmaksas;

e) nodrošināt, ka ESĪP pilnvaras un darbības, risinot reģionālās drošības un konfliktu novēršanas, mediācijas un noregulējuma jautājumus, balstās uz starptautisko tiesību principiem, kā izklāstīts 1975. gada Helsinku Nobeiguma aktā, un citām būtiskām starptautisko tiesību normām, kā arī strīdu mierīgu izšķiršanu, kas, kā uzsvērts ES globālajā stratēģijā, ir būtisks Eiropas drošības sistēmas elements; ievērot visus ES pieņemtos noteikumus un politikas nostādnes attiecībā uz reģionu vai konfliktu, kas ietilpst ESĪP atbildības jomā;

f) izvērtēt visus iespējamos līdzekļus, lai pastiprinātu ESĪP amata kā efektīva ES ārējās politikas instrumenta nozīmi, panākot to, ka ESĪP spēj veidot ES ārpolitikas iniciatīvas, veicināt to īstenošanu un sekmēt sinerģiju, tostarp nodrošinot, ka viņi spēj brīvi ceļot teritorijā, kas ietilpst viņu pilnvarojumā, tostarp konflikta zonās, lai efektīvi pildītu savus uzdevumus;

g) nodrošināt lielāku ESĪP darba pārredzamību un pamanāmību, tostarp publiski ziņojot par valstu apmeklējumiem, darba programmu un prioritātēm, kā arī izveidojot atsevišķas tīmekļa lapas, lai radītu sabiedrībai iespēju izvērtēt viņu darbību;

h) pastiprināt aspektus, kas rada ESĪP pievienoto vērtību, — proti, leģitimitāti, ko rada PV/AP un dalībvalstu atbalsts, valsts līmeņa /reģionālos/tematiskos pienākumus, politisko nozīmi, elastīgumu un ES klātbūtnes un pamanāmības uzlabošanu partnervalstīs, tādējādi stiprinot ES kā efektīvas starptautiskas dalībnieces profilu;

Pilnvaras

i) piešķirt pilnvarojumu uz pietiekami ilgu laiku, radot perspektīvu, kas ļauj pieņemt darbā kvalificētu augstāka ranga personālu un īstenot pilnvaras, kā arī veicināt partneru uzticēšanos, veidojot tīklus un ietekmējot procesus; nodrošināt regulāru izvērtēšanu, ņemot vērā norises attiecīgajā valstī/reģionā vai attiecīgajā jomā, un arī ļaut pagarināt pilnvaras, ja tas nepieciešams konkrēto apstākļu dēļ;

j) veicināt ES politikas vai stratēģijas īstenošanu attiecībā uz pilnvarojumā ietilpstošo teritoriju vai jomu un sniegt ieguldījumu stratēģiju vai politikas nostādņu formulēšanā vai pārskatīšanā;

k) nodrošināt to, ka konfliktu novēršana un atrisināšana, mediācijas un dialoga veicināšana, kā arī pamatbrīvības, cilvēktiesības, demokrātija, tiesiskums un dzimumu līdztiesība tiek uzskatīti par horizontālām prioritātēm un tādējādi par ESĪP pilnvarojumu darbības jomas pamatu, un nodrošināt to, ka tiek sniegti atbilstīgi ziņojumi par šajās jomās veikto darbību;

l) prasīt, lai tiktu īstenotas novērtēšanas un uzraudzības procedūras attiecībā uz gūtajiem rezultātiem, konstatētajiem šķēršļiem, galvenajām problēmām, ieguldījumu politikas formulēšanā un novērtējumu par ESĪP darbību koordināciju ar citiem ES dalībniekiem un tādējādi tiktu stimulēta paraugprakses apmaiņa starp ESĪP, kā arī novērtēts sniegums un izvērtēta pilnvarojuma atjaunošana un pārskatīšana;

m) nodrošināt to, ka pilnvarojums attiecībā uz Vidusāziju ir saskaņots ar ES 2007. gada stratēģiju Vidusāzijai, kas 2015. gadā tika pārskatīta, lai uzlabotu Savienības efektivitāti un pamanāmību šajā reģionā;

n) attiecībā uz ESĪP ieviest ilgu nogaidīšanas periodu, lai interešu konflikta gadījumā nodrošinātu pēc iespējas augstāku ētisko standartu līmeni;

o) nodrošināt to, ka Parlamenta Ārlietu komiteja tiek iesaistīta gan jaunu, gan pagarinātu ESĪP pilnvarojumu izstrādē;

Instrumenti

p) saglabāt ESĪP pašreizējo elastīgumu un autonomiju, paturot šos amatus kā īpašu KĀDP instrumentu, kuram ir atsevišķs finansējuma avots un priviliģētas attiecības ar Padomi; tomēr vienlaikus stiprināt koordinācijas un ziņošanas saiknes ar attiecīgajiem EĀDD vadības direktorātiem (reģionālajiem, tematiskajiem, KDAP un reaģēšanas uz krīzēm) un attiecīgajiem Komisijas ģenerāldirektorātiem; nodrošināt ātru un pārredzamu ESĪP amata kandidātu izvirzīšanas un apstiprināšanas procesu;

q) novērst nepilnības institucionālās atmiņas un nepārtrauktības saglabāšanā gadījumos, kad mainās ESĪP, pastiprinot EĀDD sniegto atbalstu loģistikas jomā un administratīvo atbalstu, tostarp arhivēšanu, un galvenokārt norīkojot darbā ESĪP komandās politikas padomdevējus no EĀDD un citām ES iestādēm;

Personas profils

r) iecelt ESĪP amatā personas ar plašām zināšanām diplomātijā un politikā un atbilstīgu profilu, jo īpaši nodrošinot, ka šīm personām ir politiskā ietekme, kas vajadzīga, lai izveidotu saiknes un savstarpēju uzticēšanos ar augsta līmeņa sarunu partneriem; šajā sakarībā izmantot visā ES jau pastāvošo personu loku, kurām ir politiskā un diplomātiskā pieredze; ievērot dzimumu un ģeogrāfisko līdzsvaru; nodrošināt, ka lēmums par konkrētas personas iecelšanu amatā tiek pieņemts pārredzami un tikai pēc tam, kad ir apstiprināta kandidāta pieņemamība, jo īpaši attiecībā uz jebkādiem iespējamiem interešu konfliktiem, un kandidāts atbilst ētiskas uzvedības standartiem;

s) nodrošināt, ka ESĪP iecelšanu amatā var apstiprināt tikai pēc tam, kad Parlamenta Ārlietu komiteja ir sniegusi pozitīvu novērtējumu;

t) nodrošināt labāku informācijas pieejamību un pamatojumu tam, kāpēc ir izvēlēti attiecīgie kandidāti;

Darbības jomas

u) ESĪP pilnvaru piešķiršanā koncentrēties uz reģionālās drošības stiprināšanu un konfliktu novēršanu un risināšanu, jo īpaši veicinot dialogu un mediāciju, gadījumos, kad ES iesaiste var radīt pievienoto vērtību; nodrošināt, ka tematiska pilnvarojuma gadījumā attiecīgā ESĪP pienākumi nedublējas ar Komisijas pienākumiem un nevājina Komisijas un EĀDD lomu;

v) ņemot vērā ESĪP kā īpaša diplomātiskā instrumenta nozīmi ES ārējā darbībā un atzīstot Eiropas kaimiņvalstu stabilitātes nozīmi, mudināt ESĪP veidot arvien ciešākas attiecības ar valstīm, kurās vērojami ieilguši konflikti, uzsverot to, ka ir ārkārtīgi nepieciešams, lai ESĪP veicinātu miermīlīgu konfliktu atrisināšanu ES kaimiņu reģionos;

w) atzinīgi vērtēt jaunā ESĪP cilvēktiesību jautājumos iecelšanu un sniegt atzinīgu vērtējumu par darbu, ko paveicis iepriekšējais ESĪP, kurš veiksmīgi izpildīja savus pienākumus attiecībā uz ES cilvēktiesību politikas efektivitātes un pamanāmības uzlabošanu; norāda, ka šī ESĪP amata pienākumi ir paplašināti, iekļaujot tajos starptautisko humanitāro tiesību ievērošanas veicināšanu un starptautiskajai krimināla jai tiesvedībai sniegtā atbalsta stiprināšanu;

x) stiprināt ESĪP cilvēktiesību jautājumos kapacitāti un nozīmi, ņemot vērā to, ka šis pilnvarojums aptver visu pasauli un tādēļ tā īstenošanā ir nepieciešams politiskais dialogs ar trešām valstīm, atbilstīgajiem partneriem, uzņēmējdarbības pārstāvjiem, pilsonisko sabiedrību un starptautiskajām un reģionālajām organizācijām un darbība attiecīgajos starptautiskajos forumos, un šis amats paredz minētā politiskā dialoga un darbības izpildi;

y) ņemot vērā to, ka ir svarīgi būtiski nepalielināt ESĪP skaitu, lai nemazinātu viņu īpašo nozīmi, pakāpeniski atcelt to pašreizējo ESĪP pilnvaras, kas atbildīgi par attiecībām ar konkrētām valstīm un, kamēr nav veikts nākamās Komisijas un EĀDD atbildības vispārējais sadalījums, apsvērt iespēju iecelt reģionālos ESĪP; apsvērt iespēju iecelt tematiskos ESĪP starptautiskās cīņas pret klimata pārmaiņām koordinēšanai, starptautiskajām humanitārajām tiesībām un starptautiskajam tiesiskumam, kā arī atbruņošanās un ieroču neizplatīšanas jautājumos; ESĪP atbruņošanās un ieroču neizplatīšanas jautājumos pārņemtu pienākumus, kurus pašlaik veic ES īpašais sūtnis šajos jautājumos;

z) iecelt jaunu ESĪP Ukrainā, kurš pievērstu īpašu uzmanību Krimai un Donbasa reģionam un būtu atbildīgs par cilvēktiesību situācijas uzraudzību okupētajās teritorijās, Minskas vienošanos īstenošanu, saspīlējuma mazināšanu Azovas jūras reģionā un centieniem panākt iekšēji pārvietoto personu tiesību ievērošanu, kā to iepriekš savās rezolūcijās prasījis Parlaments;

Mijiedarbība un sadarbība

aa) stiprināt ESĪP mijiedarbību un koordināciju ar dažādām ES iestādēm, pilsonisko sabiedrību un dalībvalstīm, lai nodrošinātu maksimālu sinerģiju un visu dalībnieku saskaņotu līdzdalību; stiprināt ESĪP iesaisti ES konfliktu agrīnās brīdināšanas sistēmā; nodrošināt to, lai nenotiktu pārklāšanās ar citu augsta līmeņa diplomātu, piemēram, ES īpašo sūtņu, darbību, un sadarbību ar citiem līdzīgi domājošiem partneriem un sūtņiem, tostarp ANO, NATO un ASV ieceltajiem pārstāvjiem;

ab) ņemot vērā to, ka Eiropas Parlaments ir viens no likumdevējiem jautājumos par KĀDP budžeta civilo daļu, ko pārvalda *FPI*, stiprināt Eiropas Parlamenta veikto ESĪP darbības uzraudzību un paaugstināt ESĪP pārskatatbildības līmeni un darba pārredzamību, atgādinot, ka šis mērķis var tikt sasniegts, regulāri daloties informācijā par ESĪP pilnvaru izpildi, darbu un sasniegumiem, kā arī problēmām, ar kurām viņi saskaras, regulāri vismaz reizi gadā rīkojot ESĪP un attiecīgo EP struktūru, jo īpaši Ārlietu komitejas un Cilvēktiesību un Drošības un aizsardzības apakškomiteju, sanāksmes un viedokļu apmaiņu, kā arī sistemātiski pārsūtot EP ziņojumus un valstu stratēģijas, ko ESĪP nosūtījuši Padomes Politikas un drošības komitejai (PDK) un EĀDD; šajā sakarībā uzstāj, ka minētie dokumenti ir jāiekļauj iestāžu nolīgumā par KĀDP;

ac) sekmēt mijiedarbību un veicināt dialogu ar pilsonisko sabiedrību un iedzīvotājiem gan reģionos, kuros darbojas ESĪP, gan Eiropas Savienībā, uzskatot to par daļu no preventīvās diplomātijas un mediācijas procesiem un veida, kā uzlabot ES pamanāmību; īpaši nodrošināt to, lai ESĪP izrādītu aktīvu iesaisti attiecībās ar pilsoniskās sabiedrības dalībniekiem, cilvēktiesību aizstāvjiem un disidentiem, kurus, iespējams, apdraud vai pret kuriem vēršas vietējās iestādes;

2. iesaka nākamajam Eiropas Parlamenta sasaukumam noteikt jaunajam PV/AP par pienākumu pilnvaru pirmo sešu mēnešu laikā nākt klajā ar stratēģisku pārdomu dokumentu par ES īpašo pārstāvju izmantošanu saistībā ar Globālās stratēģijas īstenošanu saskaņā ar iepriekš izklāstītajiem principiem un ieteikumiem;

3. uzdod priekšsēdētājam šo ieteikumu nosūtīt Padomei, Komisijai, Komisijas priekšsēdētāja vietniecei / Savienības augstajai pārstāvei ārlietās un drošības politikas jautājumos un ES īpašajiem pārstāvjiem.